

Nembo'e eller salmesang?

Norske pinsevenner blant guarani-indianere i Paraguay

Døden er en hyppig gjest blant indianerne, særlig er barna sterkt utsatt. Her tar en familien avskjed med den lille sønnen sin. Faren (tv) er cacique, øverste leder i samfunnet.

Tåke og regntunge, lave skyer henger over landskapet for femte dag på rad. Temperaturen i dagmorges var knapt 10° C. Det hele minner om en trøstesløs hyttetur på Vestlandet.

Men bilder av vidda på veggen og salmebøker til tross: Dette er Alto Parana i Paraguay, hos de norske pinsevennene Britt-Lajla og Rudolf Larsen, som driver misjonsstasjonen Paso Cadena.

Vi hadde tenkt å avlegge dem bare en kort visitt. Men – så kom regnet, og jordveien ble uframkommelig. Besøket varte derfor nesten en uke, og selv da var det med nød og neppe vi kom oss ut derfra i Rudolf Larsens Land-Rover.

Bilturen i seg selv var dramatisk nok. Jordveien blir glatt som is og sørpe når det har regnet, det hender man må bruke kjettinger for å komme seg fram. Og det er bare å stå på gassen, gjennom enorme sølepytter og skli sidelengs i skråninger; blir bilen stående fast her, kan det ta mange dager å komme seg løs.

Den norske misjonsstasjonen overfalt

Og for bare et par dager siden, mens vi satt regnet inne i Paso Cadena, fikk vi over radioen høre fra misjonsstasjonen Eebenezer lenger nord i landet. De var blitt utsatt for et dramatisk overfall om natten.

Det skjedde som det alltid pleier å foregå. Folk kommer med syke, helst fødende, og helst om natta. Det kom to menn til stasjonen den natten og sa de hadde med seg en kvinne som skulle føde, de måtte komme ut og hjelpe henne.

Da to av sykepleierne, en norsk og en paraguayansk, kom ut ble de møtt av to maskerte menn. De stakk dem ned; spesielt ille gikk det ut over den paraguayanske sykepleieren: Hun ble truffet like ved hjertet. Men de to tok opp kampen, og en tredje sykepleier kom til. Hun prøvde å hisse hundene på karene. Med det resultat at de da begynte å skyte også.

Men skytingen tilkalte naboene, og så stakk de av. Alle var skåret opp av knivstikk i hodet, armene og på kroppen. Den paraguayanske sykepleiersken var faktisk klinisk død; hjertet stanset, men de klarte å få det i gang igjen.

Mennene var maskert. Og de snakket spansk. Men Rudolf Larsen sier: – Det at de snakket spansk kan jo være en kamuflasje. For mye av volden i grenseområdene skriver seg fra brasilianere, – gjenger som kommer over grensen, på jakt etter narkotika, penger.

«Annen manns jord»

Vold er kanskje det eneste folk flest forbinder med Paraguay. Vold mot opposisjonelle, vold mot sivilbefolkningen, vold mot den indianske befolkningen. Mark Müntzels rapport om konsentrasjonsleire og masseutryddelse av indianere skaket opp

hele verden. Det meste av den direkte, fysiske volden mot indianerne later det til at det er slutt på nå - mye takket være den samme rapporten og internasjonalt press. Men andre slags overgrep, vold uten fysisk makt, fortsetter som før.

I den grad indianerne overhodet eksisterer offisielt, er deres tradisjonelle områder - og dermed selve eksistensgrunnlaget - overtatt av andre. I beste fall får de lov til å bli værende, på nåde, inntil gårdeieren finner det for godt å dyrke opp nettopp det stykket jord de bruker, og kaster dem ut.

Misjonen Paso Cadena eier selv 400 hektar. For 10 år siden kjøpte den 300 hektar til. Rudolf Larsen forklarer det slik:

- Problemet er at de aller fleste (indianerne) bor på annenmanns eiendom. Så vi kjøpte disse 300 hektar for at indianerne skulle ha et sted å bo, som sitt eget. De siste årene har vi forsøkt å få overført dette landområdet til dem, med papirer og det hele. Men ennå har det ikke gått i orden - det mangler en underskrift i ministeriet. - Du sier «annenmanns jord». Men er det ikke egentlig deres egen?

- Det er akkurat det som er forholdet, jo. Disse «annen-

mann» er ofte argentinere og andre utlendinger, og paraguayere også.

- For oss virket det litt rart at en utenlandsk misjon kan kjøpe opp jord og gi den til indianerne, - mens de selv ikke kan kjøpe jorda som tradisjonelt er deres egen?

- Selvfølgelig kan de, som hvem som helst, kjøpe jord. Men de må ha penger, og skikkelige dokumenter.

- Hva slags dokumenter?
- Fødselsattest. Og det er noe som nesten ingen av dem har. Først i de siste åra har vi klart å skaffe noen av dem slike papirer.

- Har det vært vanskelig å få indianerne i området til å benytte seg av anledningen til å flytte inn på jorda som tilhører misjonen, men i praksis er deres nå?

- Det er et spesielt forhold som gjør seg gjeldende her: Indianerne er nærmest nomader og flytter mye omkring. Så det er vel bare 70 familier som bor her, fast; de fleste er spredt omkring i «koloniene».

Mellom to kulturer

- Hva vil du si er det største problemet indianerne i dag står overfor?

- Det største problemet er at

de er på vei fra en livsstil, eller kultur, til en annen. Tidligere var livet å plante en liten hage, gå på jakt, flytte omkring som det passet best.

I dag går det bare ikke an mer. Jaktmarkene er blitt veldig redusert fordi det som en gang var utmark nå er befolket; skogen er hogd ut og dyrene forsvunnet. Så du kan ikke livnære deg på den måten mer. Resultatet er at noen er blitt en slags bønder og dyrker jorda, og har et utkomme av det. Andre drar omkring på gårdene og prøver å få dagarbeid eller akkord. Men det er ikke nok arbeid til alle, og slett ikke hele året.

Men det største problemet er brytningen mellom gammel og ny kultur, de voldsomme forandringene som har skjedd bare i løpet av noen få år.

– Men i hvilken grad prøver du å gripe direkte inn i deres kultur – i deres skikker og levemåte, ut fra din forståelse av «rett og galt»?

– Vi prøver aldri å gripe inn i deres levemåte eller skikker. Selvsagt kan det være aktuelt i visse forhold, i samsvar med evangelisk forkynnelse. Men det er bare aktuelt overfor troende kristne, ikke overfor det øvrige samfunn. Og det gjelder da ting som opplagt er synd ifølge Bibels lære, og ikke skikker egentlig...

Poenget er jo at kristen atferd gjelder dem som er kristne, og ikke dem som ikke er det. Og det samme gjelder å rette på atferd. Dvs. forkynnelse av synd, hvordan man må leve som kristen. Og i blant betyr vel det at man må forandre skikkene også...

– Blant noen av de eldre indianerne er det en slags vekkesbevegelse – et forsøk på å vekke til live gamle skikker og tro?

– Det er et fenomen blant de fleste indianer-stammer i Paraguay – et forsøk på å vende tilbake til de gamle skikkene. De er temmelig opptatt av dette; de har sine egne små evangelister også, som stadig tar saken opp og ber folk vende tilbake til det gamle, til det som er indiansk.

– Men hvordan ser da disse evangelistene på dere, som bringer kristendommen og en helt ny kultur? Blir det ikke et sammenstøt her?

– Klart det blir det! Men på den annen side oppfatter de oss som likemenn, til en viss grad. Vi tror begge på Gud, ber begge til Gud, – vi er bare forskjellige.

Nattlig bønn i skogen

Vi hadde hørt sangen og dundringen flere netter på rad fra templet i skogen på den andre siden. Så en natt overvant vi sje-

Rudolf Larsen, norsk pinsevevner, holder søndagsandakt i Paso Cadena, – på guarani, indianernes språk.

nansen og gikk bort dit for å overvære nembo'e

Det er nesten ingen måne, men tindrende stjernehimmel. Bortsett fra sangen er det helt stille i skogen: Folk lytter i hver sin hytte til det som foregår.

Nembo'e. Bønn på guarani. Bønn uten ord i det hellige huset, midt i indianer-kolonien. Ved inngangen til templet brenner et bål; menneskene utenfor lyskretsen er bare flakkende skygger.

Templet er en litt stor hytte, med bare én langvegg. Her sitter kvinnene, synger den ordløse melodien og slår takten med en tykk, kort bambus-stokk i bakken.

Ved den andre langsiden: Alteret. Hellige gjenstander er hengt opp ved siden av hverandre. Den rituelle pilen, noen kjeder av fjær og perler, porongoen – raslen. Shamanen står foran alteret og ber; bare da bruker han ord, men inni seg bare. Han ber for sitt folk, og for dem som er syke, og beretter om tingenes tilstand.

Etter en stund begynner han å rasle med borongoen han har i hånden, og stemmer i melodien.

Først da kommer flere unge til og stiller seg bak ham – én rekke med gutter, en annen med piker. Blant disse er det noen som kommer til å utpeke seg, og læres opp til å overta som shaman. I melomtiden lærer de ved å følge shaman i dansen rundt templet.

I huset ved siden av ligger en gammel mann, alvorlig syk. De fleste som deltar i bønnemøtet er samlet der, rundt den syke og rundt husfaren, som er vert og ansvarlig.

Mens seremonien foregikk, utspant det seg en lengre samtale mellom misjonæren Rudolf Larsen og denne verten, på en måte som gledet dem begge. Rudolf Larsen fortalte etterpå:

– Det fine var at han flere ganger uttrykte glede for at vi kom på besøk til dem, at vi viste respekt for deres religion og de-

res bønn. Og når vi viste slik respekt, ville også de vise respekt for våre bøtter og komme på våre samlinger. Han sa også at vi måtte komme hjem til ham og ha møte der.

- Så du har ikke møtt noen direkte avvisning, eller aggresjon, fra evangelistene?

- Jeg har ikke møtt noen aggresjon, ikke i det hele tatt. Jeg møter i grunnen en forbausende åpenhet når vi kommer inn på deres religiøse ting, - og de er svært glad når de ser at vi respekterer deres religiøse liv.

- Det er jo en alminnelig menneskerett å ha en religiøs tro. Og det ligger langt utenfor Evangeliets tankemåte å tråkke på andres religiøse tro. Å forkynne Evangeliet betyr ikke å tråkke på andres tro, men å vise en annen vei. Og det beste vi kan gjøre i den sammenhengen vi står i er virkelig å respektere dem.

Det betyr ikke det samme som

Shamanen foran sitt alter, i stille bønn. Opphengt foran ham den hellige pilen, porongoen, og noen kjeder med fjær og perler.

at vi underslår vår egen tro, og lar være å forkynne den. Når vi respekterer deres tro gir det også muligheten for en dialog, - ikke

for å smelte sammen to livsoppfatninger, men som en form for forkynnelse som også gir mulighet for valg.